

Avropa iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşmağa hazırdırımı?

P. Əfəndiyev

Avropa İttifaqı ölkələri planetdə daha tez-tez və intensiv ekstremal hava hadisələrinə səbəb olan iqlim dəyişikliyinə daha yaxşı hazır olmalıdır. İspaniyanın Valensiya şəhərində dağıdıcı daşqınlar kimi ekstremal təbiət hadisələri daha intensiv və tez-tez baş verəcək. Bunu Bakıda keçirilən BMT-nin COP29 iqlim konfransında “Euronews”ün müxbirinin suallarını cavablandıran İspaniyanın Kənd Təsərrüfatı, Ərzaq və Ətraf Mühit Nazirliyinin iqlim dəyişikliyi bürosunun rəhbəri Valvanera Ulargui Aparicio deyib.

O bildirib ki, Avropa İttifaqı (Aİ) təkə qlobal istiləşmənin qarşısını almaq üçün deyil, həm də iqlim dəyişikliyinə təsirlərini yumşaltmaq üçün çalışır. Bu, xüsusilə atmosferə istixana qazı emissiyalarının azaldılmasını nəzərdə tutur. Bu istiqamətdə işləməyə davam etməyin vacibliyini vurğulayan Valvanera Ulargui Aparicionun sözlərinə görə, Aİ ekspertləri iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma tədbirləri hazırlayırlar. Avropa İttifaqı ölkələri də bu cür hadisələrə daha yaxşı hazır olmalıdırlar.

İspaniyalı qonaq daha conra bildirib: “Yeni Avropa Komissiyasının çox yaxşı imkanları var. Sədr Aİ-nin yeni uyğunlaşma planını elan edib, bu planda bütün ölkələr hər bir regionun fərqli spesifik aspektlərini təqdim etməlidirlər, çünki iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma çox lokal xarakter daşıyır və nəticələri də yerlidir”.

Avropa Komissiyasının sədri Ursula Fon der Lyayen də Avropanın iqlim dəyişikliyinə nə dərəcə hazır olduğuna münasibət bildirib. O deyib: “İspaniyada baş verən son on ilin ən güclü daşqını göstərdi ki, Avropa hələ də istiləşmənin təsirlərinə hazır deyil. Bu iqlim dəyişikliyinə dramatik reallığıdır və biz buna hazır olmalıyıq”.

COP29 tədbirlərində iştirak etmək üçün Azərbaycanca gələn İspaniyanın Elcano Kral İnstitutunun baş elmi işçisi Elena Lopezin sözlərinə görə, onun ölkəsinin böyük bir hissəsi Aralıq dənizi bölgəsindədir. Bu ərazilərin iqlim dəyişikliyinə təsirlərinə daha çox məruz qaldığını, xüsusən də ölkənin cənub hissəsinin daha çox quraqlıq keçirdiyini, bəzi ərazilərin isə son vaxtlar daşqınlardan ziyan çəkdiyini bildirən ekoloq-alim deyib ki, bu problem kənd təsərrüfatı sektoruna ciddi təsir edir. “Uyğunlaşma baxımından İspaniya lazım olan tədbirləri görməyə çalışır. Hazırda ölkəmiz üçün risk və zəiflik təhlili yenilənir”, – deyərək əlavə edib.

Valensiyada baş verən daşqın Aİ ölkələrinin təbii fəlakətlərə hazır olmadığını təsdiq edib. Məsələn, Valensiyanın yerli hakimiyyəti etiraf edib ki, əhaliyə xəbərdarlıq mesajı yalnız 20:12-də –ilk sel xəbəri alındıqdan 8 saat, Milli Meteorologiya Agentliyinin xəbərdarlığından isə 10 saat sonra göndərilib. Bu, fəvqəladə hallar xidmətinin koordinasiyasına cavabdeh olan yerli hakimiyyət üçün fiaskodur.

Yeri gəlmişkən, bu il təbii fəlakət təkə İspaniyada baş verməyib. Bundan əvvəl, sentyabrda Mərkəzi və Şərqi Avropa ən güclü daşqınlardan birinə məruz qalıb. Polşada 400-ə yaxın insan təbii fəlakət zonasından təxliyə edilib, Çexiyada sel səbəbindən 60 min ev işıqsız qalıb, Rumıniyada isə sel 5 nəfərin ölümünə səbəb olub. Daşqının təsirinə ən çox Qalati məruz qalıb. Orada 5 min evə ziyan dəyib. Axtarış və xilasetmə işlərinə yardım etmək üçün Black Hawk helikopteri göndərilib. Ümumilikdə, Rumıniyanın 18 mahalının 19 qəsəbəsində fırtına baş verib. Güclü küləklər nəticəsində aşan ağaclar maşınlarla ziyan vurub, yolları bağlayıb.

Almaniyada isə daşqınlar Bavariyanın cənubunda və Saksoniyanın bir hissəsində fəsadlar törədib. Beləliklə, on minlərlə ev su altında qalıb, körpülər və yollar dağılıb. Havanın kəskin dəyişməsi regionda sentyabr ayının əvvəlində istilərin müşahidə olunmasından sonraya təsadüf edib. Alimlər bu il Yer kürəsində ən isti yayın keçdiyini qeydə alıblar. Bu, həm də yüksək maliyyə xərcləri deməkdir.

Xatırladaq ki, Bakıda keçirilən konfransda iqlim dəyişikliyinə təsirləri ilə mübarizə aparmaq üçün inkişaf etməkdə olan ölkələrə veriləcək vəsaitdən də söhbət açılıb. Hətta COP29-un ilk günlərində iqlimin maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəliklərin artırılmasına dair razılıq əldə edilib.

İspaniyadakı son daşqınlardan sonra icmalar iqlim dəyişikliyi ilə bağlı fəlakətlərin idarə edilməsində regional hökumətlərin roluna diqqət yetirirlər. COP29-da isə Avropanın regional liderləri vəziyyətə uyğunlaşmaq üçün investisiyaların artırılmasını xahiş ediblər.

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) çərçivəsində dünyanın yoxsul ölkələrinin maraqları nəzərə alınmaqla hazırlanmış iqlim proqramlarının maliyyələşdirilməsinə dair yeni saziş layihəsi 2035 ilədək illik ən azı 1,3 trilyon dollar vəsaitin ayrılmasını nəzərdə tutur. Bakıda dərc

olunan 34 səhifəlik sənəddə bəzi mübahisəli məsələlər hələ də həll olunmamıř qalsa da, vəsaitlərin verilməsi üçün konkret variantlar hazırlanıb. Həmin vəsaitdən İspaniya da yararlanacaq.

O da məlum olub ki, iqtisadi cəhətdən ən az inkiřaf etmiř ölkələr –  sas n, Afrika ölkələri 220 milyard dollara, dəniz səviyyəsinin yüksəlməsindən təsirlənən kiçik ada dövlətləri isə 39 milyard dollara ümid bəsləyirlər.